

Att tappa kontrollen

(Åke Heed)

Min bästa kompis Thomas ringde sent en kväll, ovanligt allvarsam.

”Tro det eller ej, men Rickard är inlåst på psyket! Inlåst!”

”Är Rickard inlåst på psyket, du skojar!”

”Nej, tyvärr inte och det är verkligen inget att skoja om heller.”

”Men, va fan, vad är det som har hänt?”

”Ja, jag ringde och tackade för senast och då brast Karin ut i världens gråtattack och fick inte fram ett ord. När hon lugnat ned sig sade hon att något hemskt hade hänt; Rickard var tvångsintagen på grund av alkoholen och annat. Hon orkade varken träffa mig eller nån annan utan ville vara för sig själv. Ja, sen avslutade hon bara samtalet med ett kort *’hej då och hälsa’*. Otroligt, va! Jag har letat fram vårdparagrafen och här ska du få höra: *’Det ska även beaktas om patienten till följd av sin psykiska störning är farlig för egen eller annans personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa.’* Han upprepade ordet *’farlig’* som om han själv inte riktigt trodde på vad han just läst.

”Men vad är detta, skulle vår lugne, snälle Rickard vara farlig, jag fattar ingenting. Så tunnhudad och ängslig och vi som alltid tyckt att han är överbeskyddande som pappa och som lärare vågade han inte heller säga ifrån ordentligt.”

”Du har helt rätt. Han har alltid varit lite tillbakadragen, inga stora ord och inget gapande, aldrig några hotelser. Han svär ju inte ens!”

Jag besökte Rickard på sjukhuset några dagar senare med en malande känsla av olust och överklighet. Vi satt i hans lilla rum, han på sängen och jag i en enkel fåtölj. Där stod ett litet skrivbord med stol, en tom anslagstavla och ett stort inramat foto av en skogssjö i solnedgång. Han såg blek och tård ut med skäggstubb och de trötta ögonen undvek mig och stirrade mest ned i den bruna korkmattan. På min försiktiga fråga hur det var därhemma stelnade han först till, vände sedan tveksamt ansiktet emot mig:

”Hemma, det är väl bra ...”

”Ja, jag bara undrade hur det är med Karin och lilla Johanna?”

”Karin jobbar som vanligt och Johanna är på sitt dagis.”

”Hur mår du själv?”

”Mår, jag är inte sjuk om du tror det ...” Ansiktet blev om möjligt ännu blekare. Han reste sig från sängen och gick fram till fönstret. Jag avvaktade tyst.

”Tråkigt ställe det här. Igår regnade det hela dan och idag är det bara grått. Jag måste iväg till terapiverkstan annars kommer basen och hämtar mig.”

”Han vet säkert om att du har besök. Hur länge har du varit här nu?”

”Det är ingen *han!* En vecka.”

”Nu är det ju ett tag sen vi var hemma hos er och vi hade jättetrevligt, tycker jag. Verkligen en god fiskgryta ni bjöd på!”

”Jo då, den gick åt ...”

”Rickard, vi har känt varandra länge nu och jag vill vara rättfram: har du svårt att sluta dricka när du väl börjat?”

Han stelnade till igen och en dov tystnad lade sig i rummet. Utan att vända sig om svarade han till sist, fast med oväntat påstridig röst: ”Menar du att jag skulle dricka för mycket, eller ...?”

”Det är bara så att vissa människor tål mera alkohol, andra mindre. Och en del tål det inte alls utan blir istället beroende. Ungefär som en rökare kan bli.”

Han vred på huvudet en aning: ”Jag har aldrig rökt i hela mitt liv!”

”Är väl skönt att du sluppit det otyget. Och du har sparat mycket pengar.”

Nu vände han sig helt om och stirrade på mig: ”Ja, och varför skulle jag då vara beroende, menar du? Tycker du att jag druckit för mycket när vi har träffats? Har jag raglat omkring och skrikit och varit otrevlig mot er? Har jag slagit sönder saker?”

Rösten stegradades alltmer och var häftigare än jag någonsin tidigare hört.

”Nej, absolut inte ... Men det var faktiskt en händelse senast hemma hos er som jag undrat över. När vi alla hade gått och lagt oss, jag låg i soffan, kom du i mörkret och hällde upp ett glas sprit i barskåpet. Det tyckte jag var ganska märkligt. Jag skulle själv inte ens komma på tanken.

Han stod kvar vid fönstret och fortsatte titta stint på mig. Skulle han stanna kvar i rummet eller helt enkelt ge sig iväg?

En lätt knackning hördes på dörren. Rickard ryckte till, tvekade något innan han gick bort och öppnade.

”Hej, Rickard, skulle bara säga att psykologen vill träffa dig i morgon klockan elva, blir det bra?”

”Varför måste jag prata med en psykolog, tror ni att jag har blivit tokig?”

”Du ska se att det blir bra, klockan elva alltså.” Hon nickade och log åt mig, vände och gick.

”Du har inte en kopp kaffe att bjuda på, skulle smaka nu?”

Han tittade halvt frånvarande på mig, som om han för ett ögonblick glömt bort min närvaro. ”Kaffe, då får vi gå ut i teve-rummet och hämta.”

Några karlar och en yngre kvinna satt eller halvlåg i soffan framför en högljudd fotbollsmatch. Mikael gick raka vägen mellan dem och teven bort till kaffebyggaren utan att ens titta åt sidan. Kvinnan sade ett ”hej”, men det var bara jag som svarade.

När vi kom tillbaka till hans rum med varsin kaffe och några Mariekex, satte han sig på nytt i sängen och jag i fåtöljen. Jag visste inte vilken ände jag skulle nysta i. Att varken jag, eller någon annan, hade märkt något under alla år, kändes på något sätt skamligt. Kanske vi kunnat gjort något, pratat med dem, hjälpt till på något sätt som vänner gör.

”Hur länge ska du vara kvar här?”

Han tuggade kexet färdigt innan han dröjande svarade: ”Det får jag väl reda på av psykologen imorgon, skulle jag tro ...”

”Rickard, är det något du vill prata om, som gamla kompisar? Till exempel hur du och Karin trivs ihop.”

Han såg ner i golvet.

”Ni har varit ihop jättelänge, imponerande länge.”

”Jo, det har vi ... vi har varit ihop ända sen vi gick i skolan ...” Så drog han ett djupt andetag innan det kom halvhögt, stötvis: ”Men ... hon vill ... vill flytta ifrån mig ...”. Rösten skar sig och huvudet sjönk ned mot bröstet som om kraften runnit ur honom. Jag avvaktade, men han förblev tyst.

”Så himla tråkigt att höra! Jag som alltid tyckt att ni passar så bra ihop. Och lilla Johanna. Har ni pratat med nån om detta?”

Han tittade upp, med skarpa ögon: ”Pratat och pratat, alla säger bara att man ska prata!”

”Jag menar om ni fått hjälp av någon, till exempel en familjerådgivare?”

”Du är precis som Karin, det ska vara ett evigt pratande! Vad hjälper det?” Han jagade upp sig igen med allt gällare röst: ”Ni tjatar om att jag skulle missbruka sprit! Alla bara skyller på mig, allt är mitt fel!”

När vi skiljdes åt var handslaget stelt och hans blick nedslagen. Han ville inte prata mera utan skulle tvunget iväg till verkstan. Där fanns en mur mellan oss och jag visste egentligen inte mera nu än innan vad som egentligen hade hänt.

När jag en tid senare ringde till kliniken var han redan utskriven utan att ha lämnat någon kontaktuppgift. Även Thomas' telefonsamtal med Karin blev det sista. Hon försvann till okänd ort med lilla Johanna. En liten familj som sprack, upphörde att finnas till. Vad hade hänt, när gick allt sönder och blev så farligt? Och vi andra som inte ens märkt att de var på väg att tappa kontrollen.

***